NORAKSTS
Lieta Nr.A420516410

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Jelgavā, 2011.gada 24.novembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S. Ozola,

piedaloties pieteicējam *A.M.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei *N.K.*,

atklātā tiesas sēdē Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *A.M.* (turpmāk – pieteicējs) pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2009.gada 23.oktobra lēmuma Nr.1/17-M/4433 atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 20 000 latu atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2009.gada 23.oktobra lēmumu Nr.1/17-M/4433 (turpmāk – Lēmums) atstāts negrozīts Jēkabpils cietuma priekšnieka 2009.gada 18.septembra lēmums par disciplinārsoda – ievietošana soda izolatorā uz septiņām diennaktīm piemērošanu pieteicējam (turpmāk – Sākotnējais lēmums), kā arī atteikts atlīdzināt morālo kaitējumu 20000 latu apmērā. Lēmumā norādīti šādi argumenti.

[1.1] Ar Jēkabpils cietuma iekšējās kārtības noteikumiem pieteicējs ir iepazīstināts 2007.gada 2.martā un 2009.gada 7.maijā.

[1.2] Pieteicējam kā kameras dežurantam bija pienākums ziņot par notiesāto skaitu kamerā pirms ēdiena izsniegšanas, lai cietuma darbinieks varētu sadalīt nepieciešamo porciju skaitu un nodrošinātu ātrāku ēdiena izsniegšanu.

[1.3] Sākotnējā lēmumā ietverts atbilstīgs un tiesisks piemērotā soda pamatojums, jo notiesātajiem pēc cietuma administrācijas pieprasījuma ir pienākums ziņot par notiesāto skaitu kamerā. Atteikšanās pildīt cietuma administrācijas likumīgās prasības ir brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumu pārkāpums.

[1.4] Pieteicējam ir spēkā esoši divi disciplinārsodi, pēdējais piemērots 2009.gada 17.septembrī. Pieteicējs apzināti un sistemātiski pieļauj soda izciešanas režīma pārkāpumus.

[1.5] Soda izolatora kameras platība ir 4,4 m², augstums 3 m, aprīkota ar sanitāro mezglu, dabisko un mākslīgo apgaismojumu, centrālo apkuri (apkures sezona uzsākta 2009.gada 12.oktobrī), telpā ievadāmā gaisa daudzums atbilst pieļaujamām normām.

Pirms pieteicēja ievietošanas soda izolatorā viņam veikta veselības stāvokļa pārbaude un atzīts, ka pieteicējs ir praktiski vesels.

[1.6] Tā kā sākotnējais lēmums par soda piemērošanu ir pamatots un samērīgs, prasība par morālā kaitējuma atlīdzinājuma izmaksu ir nepamatota.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2009.gada 4.novembrī saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 20 000 latu apmērā atlīdzinājumu.
Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējs neziņoja par notiesāto skaitu kamerā, jo šāda prasība ir nelikumīga. Ēdiena izdale nav pielīdzināma cietuma administrācijas apmeklējumam, jo ēdienu izdala notiesātā persona. Turklāt pie katras kameras ir izvietots tajā esošo notiesāto saraksts. Pieteicēja pienākumos neietilpst ziņot par notiesāto skaitu kamerā, jo tas ir cietuma kontroliera pienākums.

[2.2] Nepatiess ir atzinums par soda izolatora kameras aprīkojuma un stāvokļa atbilstību, kā arī to, ka pieteicēju pirms ievietošanas soda izolatora kamerā pārbaudījis medicīnas darbinieks, tādējādi viņam ir nodarīts morālais kaitējums 20000 latu apmērā.

[3] Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk – iestāde) rakstveida paskaidrojumos tiesai pieteicēja pieteikumu uzskata par nepamatotu, ņemot vērā Lēmumā minētos argumentus.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 20.okotbra spriedumu daļēji tika apmierināts pieteicēja pieteikums un Lēmums atzīts par prettiesisku; atbildētājam uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu Ls185 apmērā.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2011.gada 28.jūnija spriedumu, izskatot iestādes kasācijas sūdzību, Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 20.oktobra spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai.

Senāts secinājis, ka rajona tiesa ir nepareizi interpretējusi Noteikumu *(Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumi Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi"; (turpmāk – MK noteikumi Nr.423))* 44.6 un 44.9.apakšpunktu, kā arī Atlīdzināšanas likuma (*Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums*) normas. Senāts izskatāmajā lietā secinājis, ka nav izšķirošas nozīmes, vai ieslodzītā kamerās ierodas brīvības atņemšanas iestādes administrācija vai cietuma uzraugs, kā arī nav pamatoti rajona tiesas izvēlētie kritēriji, pēc kuriem vērtējams morālā kaitējuma apjoms.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja un norādīja, ka viņš nepiekrīt kasācijas instances spriedumam, jo tas ir atšķirīgs no rajona tiesas 2010.gada 20.decembra sprieduma, kas, pieteicējaprāt, jau ir stājies spēkā. Pieteicējs uzskata, ka rajona tiesas spriedums nebija pārsūdzams tāpat kā spriedums lietā A420516710.

Tiesas sēdē iestādes pārstāve prasījumu neatzina, balstoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus kopsakarā ar tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem, atzīst, ka pieteikums ir pilnībā noraidāms.

[7] Tiesa lietā konstatē šādus faktiskos apstākļus:

[7.1] 2009.gada 17.septembrī Jēkabpils cietuma vecākais uzraugs sastādījis ziņojumu par notiesātā soda izciešanas režīma pārkāpumu *(lietas 48.lapa)*, kurā konstatējis, ka pieteicējs 2009.gada 17.septembrī, plkst.12.35, pusdienu izsniegšanas laikā pēc karantīnas kameras durvju atvēršanas, būdams kameras dežurants, atteicies pildīt brīvības atņemšanas iestādes darbinieku likumīgas prasības – ziņot par notiesāto skaitu kamerā. Pieteicējs tika brīdināts par to, ka viņam jāziņo par notiesāto skaitu kamerā. Tādējādi pieteicējs pārkāpis MK noteikumi Nr.423 44.6. un 44.9.apakšpunkta prasības (*lietas 48.lapa*);

[7.2] pieteicējs savā paskaidrojumā, kas ietverts ziņojumā, norādījis, ka pusdienlaikā neviena cietuma amatpersona (arī kontrolieris) kamerā neienāca, bet ziņot ēdiena iznēsātājam neviens likuma pants neuzliek. Pieteicējs uzskata, ka ziņojums uzskatāms par kontrolieru provokāciju un meliem. Kontrolieri patvaļīgi pārkāpj savas dienesta pilnvaras (*lietas 48.lapa*);

[7.3] 2009.gada 18.septembrī Jēkabpils cietuma priekšnieks, pamatojoties uz ziņojumu [7.1], pieņēmis Sākotnējo lēmumu, ar kuru pieteicējam piemērots sods – ievietošana soda izolatorā uz septiņām diennaktīm *(lietas 46.-47.lapa)*;

[7.4] pieteicējs Sākotnējā lēmuma apstrīdēšanas iesniegumā norādījis, ka lēmums un ziņojums ir nepamatoti un nelikumīgi. Atbilstoši MK noteikumu Nr.423 prasībām pieteicējam kā kameras dežurantam ir jāziņo par notiesāto skaitu tad, kad kameru apmeklē cietuma administrācija, ienākot kamerā. Šajā gadījumā neviens kamerā neienāca, jo tika atvērtas tikai kameras ārējās durvis un izsniegtas pusdienas. Pieteicējs uzskata, ka viņam ēdiena izsniedzējam nebija jāziņo par notiesāto skaitu; kamerās ārpusē ir plāksne ar notiesāto skaitu katrā kamerā. Pieteicējam, atrodoties kamerā neatbilstošos, antisanitāros apstākļos ir nodarīts morālais kaitējums 20000 latu apmērā (*lietas 43.-44.lapa*);

[7.5] Iestāde, izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, 2009.gada 23.oktobrī pieņēma Lēmumu *(lietas 39.-42.lapa)*.

[8] Tiesa konstatē, ka lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējam kā notiesātajām ēdienreižu laikā bija pienākums ziņot cietuma darbiniekam par notiesāto skaitu kamerā un vai tādējādi, neizpildot šo prasību, pieteicējs nav ievērojis soda izciešanas režīma prasības, kas noteiktas MK noteikumu Nr.423 44.6. un 44.9.apakšpunktā.

[9] Lēmumā konstatēts, ka pieteicējs nav ievērojis MK noteikumu Nr.423 44.6. un 44.9.apakšpunkta prasības.

MK noteikumu 44.6.apakšpunkts (*šeit un turpmāk tiesību normas redakcijā, kas bija spēkā pārkāpuma fiksēšanas brīdī)* noteica, ka notiesātājiem ir pienākums (..), ja notiesātos kamerā apmeklē brīvības atņemšanas iestādes administrācija, notiesātie nostājas norādītajā vietā, un kameras dežurants ziņo par notiesāto skaitu kamerā. Savukārt 44.9.apakšpunkts noteic, ka notiesātajiem ir pienākums izpildīt brīvības atņemšanas iestādes darbinieku likumīgās prasības.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmajai daļai tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

Ievērojot to, ka Senāts izskatāmajā lietā ir interpretējis MK noteikumu 44.6.apakšpunktā ietverto tiesību normu, tiesa, vērtējot pieteicēja pieteikumā un tiesas sēdē izteiktos argumentus, ņems vērā Senāta 2011.gada 28.jūnija spriedumā izteiktās atziņas (*lietas 103.-110.lapa*).

Proti, „kameras dežuranta pienākums ziņot par notiesāto personu skaitu kamerā ir notiesātās personas pienākums, kas saistīts ar iekšējās kārtības un drošības nodrošināšanu. Tas, ka šādas prasības nepildīšana ne vienmēr apdraud iekšējo kārtību, nenozīmē, ka tā iedragā notiesātā cieņu tiktāl, lai to uzskatītu par pazemojošu" (*skat. Senāta sprieduma šajā lietā 8.punktu*).

Pie šādas minētās tiesību normas interpretācijas rezultāta tiesa pieturēsies arī šajā spriedumā, jo nesaskata, ka no norādītās Senāta atziņas būtu jāatkāpjas.

[10] Tiesa jau līdzīgā lietā (Nr.A420513810) nonāca pie secinājuma, ka no tiesību normām izriet tieša prasība notiesātajiem īpaši ievērot režīma noteikumus, kas paredzēti Latvijas Sodu izpildes kodeksā (turpmāk – LSIK), MK noteikumos Nr.423 un brīvības atņemšanas iestāžu priekšnieka izdotajos iekšējos normatīvajos aktos. LSIK 9.pants noteic, ka personām, kuras izcieš sodu, ir likumos noteiktie pienākumi un tiesības ar ierobežojumiem, ko likumi paredz notiesātajiem (..); 41.panta pirmā daļa noteic, ka viens no režīma pamatnoteikumiem brīvības atņemšanas iestādēs ir notiesātajiem noteikto pienākumu precīza bezierunu izpilde; kā arī jau iepriekš minētajās MK noteikumu Nr.423 tiesību normās noteikto notiesāto pienākumu izpilde [9].

Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs ir iepazinies ar likumiem, noteikumiem, iekšējās kārtības noteikumiem un iestādes dienas kārtību, to apliecinot ar parakstu 2007.gada 2.martā un 2009.gada 7.maijā (*lietas 52.-53.lapa*). Vienlaikus tiesa konstatē, ka pieteicējs nenoliedz, ka zina par šādu pienākumu, bet tomēr to konkrētajā situācijā uzskata par nepamatotu.

Tādējādi tiesa, ņemot vērā Senāta MK noteikumu Nr.423 44.6. un 44.9.apakšpunkta interpretāciju, pirmkārt, atzīst, ka „nav izšķirošas nozīmes, vai ieslodzītā kamerā ierodas brīvības atņemšanas iestādes administrācija vai cietuma uzraugs (..), kas atbilstoši tiesību normām veic pienākumus, lai uzturētu kārtību un iekšējo drošību konkrētajā iestādē (*sk. Senāta sprieduma 8.punktu*); otrkārt, tiesa uzskata, ka tas, ka pieteicējs apšauba tiesību normā noteiktās prasības lietderīgumu vai likumību, nevar būt par attaisnojumu, lai notiesātais rīkotos kā pašam gribētos vai interpretētu tiesību normas pēc sava prāta.

Tam, ka pieteicējs apšauba šādas prasības lietderīgumu, izskatāmajā gadījumā nav nozīmes, jo no likuma būtības (LSIK 9. un 41.pants, MK noteikumu Nr.423) izriet, ka notiesātajam ir nekavējoties bez iebildumiem jāizpilda jebkura brīvības atņemšanas iestādes darbinieka likumīgās prasības.

Līdz ar to tiesa uzskata, ka konkrētajos apstākļos, nepakļaujoties cietuma darbinieka prasībai – nosaukt kamerā esošo notiesāto skaitu, pieteicējs nav ievērojis MK noteikumu Nr423 44.6. un 44.9.apakšpunkta prasības.

[11] Pieteicējam par soda izciešanas režīma prasību pārkāpšanu uzlikts disciplinārsods – ievietot soda izolatorā uz septiņām diennaktīm. Šāds sods noteikts, pamatojoties uz LSIK 70.panta pirmās daļas 6.punktu.

Iestāde, vērtējot piemērojamā soda mēru, konstatējusi, ka pieteicējs soda izciešanas laikā ir trīs reizes disciplināri sodīts un uz šī soda piemērošanas laiku vēl ir spēkā divi disciplinārsodi. Līdz ar to iestāde secinājusi, ka pieteicējs, izciešot sodu Jēkabpils cietumā, pieļauj sistemātiskus un apzinātus soda izciešanas režīma pārkāpumus, tāpēc piemērojamais sods ir samērīgs izdarītajam pārkāpumam.

LSIK 71.pants pirmā daļa noteic, ka uzliekot sodu, ievēro, kādos apstākļos pārkāpums izdarīts, notiesātā uzvedību pirms pārkāpuma, agrāk uzlikto sodu skaitu un raksturu, kā arī viņa paskaidrojumus par pārkāpuma būtību. Uzliktajam sodam jāatbilst notiesātā izdarītā pārkāpuma smagumam un raksturam.

Tiesa, vērtējot soda piemērošanas izvērtējumu, atzīst, ka iestādes apsvērumi par piemērotā soda samērību ir pamatoti un pietiekoši. Uzliekot pieteicējam sodu, ir ņemti vērā pieteicējam agrāk uzliktie sodi, to raksturs un izdarītā pārkāpuma būtība. Proti, no Lēmuma pamatojuma izriet, ka pieteicējs ir izdarījis rupju soda izciešanas režīma pārkāpumu (LSIK 70.panta otrās daļas 6.punkts) un turklāt pieteicējs izdara sistemātiskus režīma pārkāpumus (LSIK 70.panta trešā daļa).

Tiesa, ņemot vērā kādos apstākļos pārkāpums izdarīts, arī agrāk tādu pašu izdarīto pārkāpumu raksturu, pieteicēja uzvedību un attieksmi pret izdarīto pārkāpumu, atzīst, ka konkrētajā gadījumā sods ir samērīgs un tam ir saskatāms leģitīms mērķis. Proti, kā norādījis Senāts, atsaucoties uz Satversmes tiesas atziņām, „ja soda izciešanas laikā notiesātie pārkāpj brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumus, viņiem var uzlikt disciplinārsodu, no kuriem bargākais ir notiesātā ievietošanas soda izolatorā. Arī ar disciplinārsodu saistītie tiesību ierobežojumi ir attaisnojami, ja vien tie ir samērīgi. Šādu papildu ierobežojumu mērķis ir nepieciešamība nodrošināt disciplīnu un kārtību brīvības atņemšanas iestādē (*sk. Senāta sprieduma šajā lietā 8.punktu*).

Tiesa uzskata, ka pieteicējam piemērotais sods ir turpmākas kārtības, drošības un disciplīnas garantija ieslodzījuma vietā, jo nepakļaušanās brīvības atņemšanas iestādes darbinieka prasībām, ir nopietns un bīstams pārkāpums, kas var radīt neparedzamas sekas.

[12] Attiecībā uz pieteicēja tiesas sēdē izteiktajiem apsvērumiem, ka rajona tiesas 2010.gada 20.oktobra spriedums ir stājies spēkā līdzīgi kā lietā Nr. A420516710, tāpēc kasācijas instances spriedums nevar būt pretrunā rajona tiesas spriedumam, tiesa norāda turpmāk minēto.

Atbilstoši LSIK 71.panta piektajai daļai un 70.panta pirmajai daļai Administratīvās rajona tiesas spriedums, kas pieņemts par Ieslodzījuma vietu pārvaldes lēmumu, ar kuru notiesātajam aizliegts vienu mēnesi pirkt pārtikas produktus un tabakas izstrādājumus (70.panta pirmās daļas 3.punkts), nav pārsūdzams, bet spriedums, kas pieņemts par Ieslodzījuma vietu pārvaldes lēmumu, ar kuru notiesātais ievietots soda izolatorā (70.panta pirmās daļas 6.punkts), ir pārsūdzams, iesniedzot kasācijas sūdzību Senāta Administratīvo lietu departamentam.

Līdz ar to lietā Nr.A420516710 un šajā lietā ir atšķirīgi tiesiskie apstākļi, proti, Administratīvās rajona tiesas spriedums šajā lietā ir pārsūdzams kasācijas kārtībā.

[13] Pastāvot šādiem iepriekš konstatētajiem apstākļiem, tiesa atzīst, ka Lēmums ir atzīstams par tiesisku. Līdz ar to, nekonstatējot Lēmuma prettiesiskumu, ir noraidāms prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pieteicēja pieteikums ir noraidāms pilnībā.

[14] Administratīvā procesa likuma 126.panta trešā daļa noteic, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu *pilnā* apmērā triju mēnešu

laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šādos gadījumos tiesa pieteicēja pienākumu samaksāt valsts nodevu *attiecīgajā* apmērā norāda sprieduma rezolutīvajā daļā.

Ņemot vērā šajā spriedumā konstatēto un to, ka ar tiesas lēmumu pieteicējs, iesniedzot pieteikumu, bija daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas, nosakot to 1 (viens) lata apmērā, pieteicējam uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu *attiecīgajā* (nesamaksātajā) apmērā, tas ir 19 (deviņpadsmit) latu apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta trešo daļu, 246.-251., 289.-291.pantu, Latvijas Sodu izpildes kodeksa 71.panta piekto daļu, Administratīvā rajona tiesa

n o s p r i e d a

noraidīt pilnībā *A.M.* pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2009.gada 23.oktobra lēmuma Nr.1/17-M/4433 atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 20 000 latu atlīdzinājumu.

Uzlikt *A.M.* pienākumu triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā samaksāt valsts nodevu 19 (deviņpadsmit) latu apmērā, iesniedzot tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese *(personiskais paraksts)* S.Ozola

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas

tiesnese _____ S.Ozola
Jelgavā, 2011.gada 24.novembrī